

RELACIJE EYSENCKOVIH DIMENZIJA LIČNOSTI I SOCIJALNIH VRIJEDNOSTI OSUĐENIH OSOBA U KPD ZATVORENOG TIPA

Aleksandar Buđanovac

Originalni znanstveni članak

Fakultet za defektologiju
Sveučilišta u Zagrebu

UDK: 376.58

SAŽETAK

Na dva uzorka osuđenih osoba u KP ustanovi zatvorenog tipa ispitane su relacije Eysenckovih dimenzija ličnosti i socijalnih vrijednosti.

Na prvom uzorku od 406 ispitanika muškog spola, u dobi od 21-60 godina, na izdržavanju kazne lišenja slobode u trajanju dužem od jedne godine, metodom kanoničke korelacijske analize, utvrđene su relacije između varijabli MPI upitnika ličnosti i OPDV-1 skale socijalnih vrijednosti. Ispitivanje je provedeno u prijemno-otpusnom odjelu. Dobiveno je 6 značajno povezanih parova kanoničkih faktora, pri čemu je šesti par nedovoljno dobro definiran, te je razmatrano samo prvih pet parova. Rezultati ukazuju na povezanost povišenog neuroticizma sa "negativnim" sistemom vrijednosti, dok varijable ekstraverzije u manjoj mjeri sudjeluju u definiranju relacija.

Kako dimenzija psihotizma nije sadržana u MPI upitniku, na drugom uzorku od 141 ispitanika muškog spola u dobi od 21-60 godina, koji izdržavaju kaznu lišenja slobode u trajanju dužem od jedne godine, pod modelom kanoničke analize kovarijanci ispitana je relacija EPO upitnika ličnosti sa upitnikom OPDV-1. Dobiven je jedan značajan par kvazikanoničkih faktora koji prvenstveno ukazuje na povezanost psihotizma i neuroticizma sa "negativnim" sistemom socijalnih vrijednosti, dok dimenzija ekstraverzije i u ovom slučaju najmanje sudjeluje u definiranju kvazikanoničkog faktora u području ličnosti.

UVOD

Prema Eysencku (1977), u osnovi procesa socijalizacije nalazi se proces kondicioniranja. Sposobnost kondicioniranja, opet, ovisi o urođenim biološkim faktorima. Tako osobe koje postižu visok rezultat na skali ekstraverzije teže usvajaju kondicionirane odgovore, te će tendirati ka nižem stupnju socijalizacije. Neurotici, visoki na anksioznosti, bolje usvajaju kondicionirane odgovore od ne-neurotika. Zbog toga će i njihovi antisocijalni odgovori biti snažniji nego kod ne-neurotika. Prema tome, kriminalci će tendirati ka ekstraverziji i neuroticizmu. Također, kriminalci će imati i

više rezultate na dimenziji psihotizma, što se objašnjava time da neke čestice P-skale mjere antisocijalne osobine (okrutnost, neosjetljivost...). Osim toga, Eysenck (1970) navodi dokaze da rođaci shizofrenika tendiraju ka poremećajima u ponašanju. Ova teorija relativno je dobro potvrđena brojnim istraživanjima, iako postoje neslaganja različitih autora po pitanju E-skale. Eysenck i njegovi suradnici, te većina engleskih autora, smatraju da je ovaj model dovoljno empirijski potvrđen, dok dio autora izvan Engleske negira veću ekstraverziju kod kriminalaca (v. Šakić, Knezović i Žužul, 1987). U našoj zemlji, Lojk (1979) je dobio rezultate u skladu s Eysenckovom teorijom,

dok Šakić (1986, 1987), te Šakić i sur. (1987) ne nalaze da je kriminalna populacija viša na skali E.

Ne ulazeći dublje u problematiku područja vrijednosti, navest ćemo ovdje samo neke od mnogobrojnih definicija ovog pojma.

"Vrijednost je eksplicitna ili implicitna koncepcija poželjnosti, karakteristična za pojedince i grupe koja utječe na izbor između dostupnih načina, sredstava i ciljeva akcija." (Kluckhohn, 1962).

"Pojmom vrijednosti označavaju se ideje ili situacije za koje postoji uvjerenje da predstavljaju nešto dobro, nešto poželjno, nešto čijem ostvarenju treba težiti." (Rot, 1966).

"Vrijednosti su relativno stabilne, opšte i hijerarhijski organizirane karakteristike pojedinaca (dispozicije) i grupa (elementi društvene svijesti), formirane međusobnim djelovanjem istorijskih, aktualno-socijalnih i individualnih činioca koje zbog tako pripisane poželjnosti usmjeravaju ponašanje svojih nosioca ka određenim ciljevima." (Pantić, 1977).

"Vrijednosti su opći i relativno trajni ciljevi koje pojedinci smatraju važnima u svom životu." (Šverko, 1982).

Danas uglavnom postoji slaganje autora da se vrijednosti stiču u interakciji pojedinca i okoline tokom procesa socijalizacije (v. Petrović, 1973). Mogli bismo, dakle, pretpostaviti da će osobe kod kojih je proces socijalizacije poremećen zbog urođenih bioloških faktora (povišeni E, N i P) težiti ka odbacivanju društveno poželjnih vrijednosti. Cilj ovog rada upravo je da ispita kakva je povezanost između Eysenckovih dimenzija ličnosti i socijalnih vrijednosti, te i na ovaj

način provjeri postavke Eysenckove teorije kriminaliteta.

METODA

Ispitivanje je izvršeno u dvije varijante na uzorku osuđenih osoba na odsluženju kazne u KPD Lepoglava. U prvoj varijanti, na 406 ispitanika muškog spola u dobi od 21-60 godina, koji se nalaze na izdržavanju kazne lišenja slobode u trajanju dužem od jedne godine, ispitana je relacija između 48 čestica Eysenckovog upitnika MPI kojima su obuhvaćene dimenzije ekstraverzije i neuroticizma, te 44 čestice Likertovog tipa OPDV-1 upitnika socijalnih vrijednosti konstruiranog u Institutu za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu, po uzoru na Rokeacheve skale socijalnih vrijednosti. Ispitivanje je provedeno po dolasku osuđenih u KPD, tokom boravka u prijemno-otpusnom odjelu. Zbog heterogenosti uzorka izvršena je parcijalizacija varijabli socio-ekonomskog statusa i kronološke dobi, kako bi se umanjio eventualni utjecaj ovih varijabli na rezultate. MPI je sastavljen od slijedećih varijabli:

1. Da li rado učestvujete u poslovima u kojima mora brzo da se djeluje?
2. Dešava li vam se da ste ponekad sretni, a ponekad nesretni bez nekog naročitog razloga?
3. Dešava li vam se često da ste rastreseni kada pokušavate sabrati misli?
4. Da li ste obično vi onaj koji čini prvi korak pri sklapanju prijateljstva?
5. Jesu li vaši postupci obično brzi i sigurni?
6. Da li često "izgubite misao" baš kada namjeravate da učestvujete u razgovoru?

7. Da li se nekad osjećate prepuni energije, a nekad ste bezvoljni?
8. Smatrate li sebe živahnom osobom?
9. Da li biste bili vrlo nesretni kad ne biste mogli imati mnogo poznanika?
10. Jeste li skloni lošem raspoloženju?
11. Da li vam se često mijenja raspoloženje bez stvarnog uzroka?
12. Da li više volite akciju od planiranja akcije?
13. Sanjate li često o stvarima koje se nikad ne mogu obistiniti?
14. Da li ste obično suzdržljivi u razgovoru i postupcima u društvu?
15. Jeste li skloni da razmišljate o svojoj prošlosti?
16. Da li vam predstavlja teškoću da se prepustite "ludorijama" čak i na nekoj veoma veseloj zabavi?
17. Da li se često osjećate sasvim bijedno bez ikakvog razloga?
18. Da li ste obično vrlo savjesni?
19. Dešava li vam se često da se odlučite suviše kasno?
20. Volite li dolaziti u dodir s mnogo raznih ljudi?
21. Patite li često od nesanica zbog briga?
22. Da li ste navikli družiti se samo s nekoliko odabranih poznanika?
23. Da li vas često muči osjećanje da ste krivi zbog nečeg?
24. Da li uvijek onome što radite prilazite kao da je to stvar od životne važnosti?
25. Da li se lako uvrijedite?
26. Volite li mnogo odlaziti u više raznih društava?
27. Hoćete li sebe ocijeniti kao razdražljivu ili krajnje nervoznu osobu?
28. Da li obično volite da preuzmete vodstvo u grupnim aktivnostima?
29. Da li vas često obuzima osjećanje usamljenosti?
30. Da li ste obično stidljivi u prisustvu osoba suprotnog spola?
31. Volite li se prepustiti sanjarenju?
32. Imate li skoro uvijek "spreman odgovor" na primjedbe koje su vam upućene?
33. Gubite li dosta vremena razmišljajući o svojoj nekadašnjoj sreći?
34. Da li ste osoba kojoj sve ide lako od ruke?
35. Da li ste često rastreseni i umorni bez nekog naročitog razloga?
36. Da li ste obično šutljivi kad ste u društvu?
37. Da li poslije nekog neprijatnog događaja obično razmišljate o nečem što ste propustili učiniti?
38. Da li vam obično uspijeva da se lijepo provedete u veselom društvu?
39. Da li vam se misli roje po glavi tako da ne možete spavati?
40. Volite li posao koji zahtijeva da budete vrlo pažljivi?
41. Da li vas je uznemiravala neka beskorisna misao koja vam se stalno vraćala?
42. Da li svom poslu prilazite kao sasvim običnoj stvari?
43. Da li vas mnoge stvari vrijeđaju?
44. Da li vas drugi ljudi smatraju za živahnu osobu?

45. Da li ste često nezadovoljni?
46. Smatrate li da ste govornjiva osoba?
47. Osjećate li povremeno takav nemir da ne možete sjediti dugo na jednom mjestu?
48. Volite li da zbijate šale na račun drugih?

OPDV-upitnik je sastavljen od slijedećih varijabli:

KOLIKO SU ZA VAS VAŽNI:

1. UDOBAN ŽIVOT
2. DUŠEVNO SPOKOJSTVO
3. ZADOVOLJSTVO
4. UZBUDLJIV ŽIVOT
5. SAMOPOŠTOVANJE
6. SREĆA
7. MUDROŠT
8. USPJEH U ŽIVOTU
9. MIR U SVIJETU
10. LJEPOTA
11. JEDNAKOST MEĐU LJUDIMA
12. PORODIČNA SIGURNOST
13. PRAVA LJUBAV
14. SLOBODA GOVORA I MIŠLJENJA
15. SIGURNOST ZEMLJE
16. VJERA U BOGA
17. PRIZNANJE OD STRANE DRUŠTVA
18. PRIJATELJSTVO
19. AMBICIOZNOST
20. DRUGARSTVO
21. HRABROŠT
22. SPOSOBNOST
23. SAMOSTALNOST
24. MAŠTOVITOST
25. PAMET
26. RAZBORITOST
27. ŠIRINA POGLEDA NA SVIJET
28. ISPRAVNOST
29. DOBRO RASPOLOŽENJE
30. POMIRLJIVOST
31. ČESTITOST
32. SPREMNOST DA SE POMOGNE DRUGOM
33. ČOVJEKOLJUBIVOST
34. POSLUŠNOST
35. UČTIVOST
36. ODGOVORNOST
37. SPOSOBNOST SAMOSAVLADAVANJA
38. POŠTIVANJE DRUGIH LJUDI
39. DRŽANJE RIJEČI
40. POUZDANOST
41. DOSTOJANSTVENOST
42. MUŠKOST
43. SPOSOBNOST DA SE IZDRŽE TEŠKOĆE
44. NE ISKORIŠTAVANJE DRUGIH

S obzirom na to da MPI upitnik ne sadrži dimenziju psihoticizma koja je bitna u Eysenckovoj teoriji kriminaliteta, provedena je i druga varijanta ispitivanja. U ovoj varijanti, na 141 ispitaniku muškog spola u dobi od 21-60 godina, koji se nalaze na izdržavanju kazne lišenja slobode u trajanju dužem od jedne godine u KPD Lepoglava ispitane su

relacije tri dimenzije ličnosti (E, N i P) upitnika EPQ i 44 varijable upitanika OPDV-1. U obradi su korištene kanonička korelacijska analiza (program CANSAN) u prvoj varijanti i kanonička analiza kovarijance (program QCR) u drugoj varijanti. Obrada je izvršena u Sveučilišnom računskom centru u Zagrebu.

REZULTATI

Relacija MPI čestica i OPDV-1 varijabli

Kanoničkom analizom relacija upitnika MPI i OPDV-1 dobiveno je šest značajno povezanih parova kanoničkih varijabli (tablica 1). Šesti par nije dovoljno dobro definiran, te je stoga analizirano samo prvih pet parova. U tablicama 2,3,4 i 5. nalaze se kanonički faktori i krosfaktori i oba skupa varijabli.

Prva kanonička varijabla u prostoru socijalnih vrijednosti definirana je prvenstveno pridavanjem male važnosti poslušnosti, uspjehu u životu, priznanju od strane društva, ambicioznosti, sposobnosti, pameti, držanju zadane riječi, ne iskorištavanju drugih, sposobnosti da se izdrže teškoće. Također, vrednuje se uzbuđljiv život i prijateljstvo. Prva kanonička varijabla na području MPI čestica definirana je, prije svega, težnjom ka sanjarenju, odsustvu osjećaja krivnje i odgovornosti, čestim promjenama raspoloženja, izbjegavanjem poslova koji zahtijevaju pažnju, te tendencijom ka usamljenosti. U slučaju prvog para varijabli vidljiva je tendencija ka obezvređivanju općeprihvaćenih vrijednosti društva, avanturizmu i nekonformizmu, te, s druge strane, neodgovornosti,

bijegu od realnosti i povišenom neuroticizmu. Struktura obiju kanoničkih varijabli (čestice koje se odnose na sanjarenje i obezvređivanje poslušnosti u najvećim su korelacijama sa kanoničkim varijablama) zahtijeva da postavimo pretpostavku o mogućem utjecaju zatvorske sredine na formiranje ovog sklopa. Naime, Milutinović (1977), Špadijer-Džinić (1973) i dr. navode da institucionaliziran način života, strog režim ustanove, represija, te mnoštvo deprivacija kojima su osuđeni izloženi mogu utjecati na formiranje ovakvog sistema vrijednosti i sklopa osobina ličnosti. (Ova pretpostavka možda je nelogična obzirom da je ispitivanje provedeno u prijemno-otpusnom odjelu, dakle, u prvih mjesec dana boravka osuđenih u KPD, ali ne treba zaboraviti da je većina osuđenih provela izvjesno vrijeme u istražnom zatvoru).

Druga kanonička varijabla u prostoru vrijednosti definirana je slijedećim česticama - cijeni se uzbuđljiv život, sreća, mudrost, uspjeh u životu, ljepota, sloboda govora i mišljenja i pomirljivost dok je manja važnost pridana miru u svijetu, sigurnosti zemlje te poštivanju drugih ljudi. Odgovarajuća kanonička varijabla u prostoru ličnosti opisana je prvenstveno čestim promjenama raspoloženja, nesanicama, osjećanjem krivice, usamljenosti, sanjarenjem i razmišljanjem o prošlosti te uvrđljivošću. Ovdje se radi o pretežno neurotskom sklopu ličnosti kod kojeg prevladavaju intrinzične vrijednosti, uz istovremeno obezvređivanje nekih vrijednosti koje se odnose na društvo u cjelini.

Treća kanonička varijabla u prostoru vrijednosti definirane je pridavanjem važnosti dostojanstvu, udobnom ali i uzbuđljivom

životu, zadovoljstvu, razboritosti, uspjehu u životu, širini pogleda na svijet, ispravnosti, čestitosti, poslušnosti, hrabrosti, maštovitosti, pameti itd, te obezvrijeđivanjem duševnog spokojstva, drugarstva, prijateljstva i pomirljivosti.

Treća kanonička varijabla u prostoru ličnosti definirana je brzinom i sigurnošću postupaka, savjesnošću, "živahnošću", pažljivošću u radu, aktivnošću i otvorenošću u grupi, lakim sklapanjem prijateljstva, ne prepuštanjem sanjarenju i staloženošću. Vidljiv je ekstravertan sklop ličnosti bez neurotskih simptoma, sa pretežno utilitarističkim i konformističkim vrijednostima. Ovaj sklop najviše odgovara nekriminalnoj populaciji. Nisko vrednovanje drugarstva i prijateljstva možda se odnosi na zatvorske uvjete, te govori o težnji ovog dijela uzorka da se odvoji od ostatka kriminalne populacije. Četvrta kanonička varijabla na području ličnosti definirana je obezvrijeđivanjem svih vrijednosti, dok odgovarajuća varijabla u području ličnosti govori o neurotskom sklopu ličnosti. Ona je definirana ne pridavanjem važnosti poslu, prisustvom opsesivnih misli, neodlučnošću, izbjegavanjem društva i ljudi, ne razmišljanjem o prošlosti, ne isticanjem u grupi, nesigurnošću postupaka, nesavjesnošću, rastresenošću, lošim raspoloženjem, šutljivošću i dr. Vidljivo je da je prisutan niz osobina koje se obično pripisuju psihopatskim ličnostima, što potvrđuje i negativizam prema svim socijalnim vrijednostima.

Posljednja kanonička varijabla u prostoru vrijednosti opisana je prvenstveno pridavanjem važnosti poslušnosti, učtivosti, sreći, poštivanju drugih, ne iskorištavanjem

drugih, dok je obezvrijeđen uzbuđljiv život, samopoštovanje, te samostalnost, maštovitost, zadovoljstvo i duševno spokojstvo. Peta kanonička varijabla u prostoru ličnosti definirana je čestom nesanicom, povučenošću od ljudi, ne "zbijanjem šala" na račun drugih, lošim raspoloženjem, stidljivošću, usamljenošću, nesigurnošću i osjećanjem krivnje. U ovom sklopu može se prepoznati submisivna te izrazito neurotična i introvertna ličnost. Zajedničko je svim ovim sklopovima da odbacivanje socijalnih vrijednosti uglavnom "prati" neurotičan sklop ličnosti, dok dimenzija ekstraverzije ne učestvuje u definiranju ovih relacija onoliko koliko bi se moglo pretpostaviti prema Eysenckovoj teoriji. Ekstraverzija, dakle, suprotno našoj pretpostavci nije značajno povezana sa "negativnim" sistemom vrijednosti. Ovaj rezultat ukazuje na potrebu daljnje preispitivanja ovog dijela Eysenckove teorije. Pri tome, naravno, ostaje otvoreno pitanje "introvertirajućeg" djelovanja zatvorske sredine.

Relacija EPQ dimenzija i OPDV-1 varijabli

Kanoničkom analizom kovarijance izoliran je jedan značajan par kvazikanoničkih faktora (tablica 6.) Kvazikanonički faktor u području dimenzija ličnosti (tablica 7) definiran je prvenstveno psihoticizmom ($r=0.96$), zatim neuroticizmom ($r=0.56$) dok je udio ekstraverzije znatno manji u definiranju ovog faktora ($r=0.23$).

Kvazikanonički faktor u području socijalnih vrijednosti definiran je odbacivanjem svih soc. vrijednosti, a prvenstveno poštivanja drugih ljudi, porodične sigurnosti, samostalnosti, pameti, ispravnosti, čestitosti, čov-

jekoljubivosti, odgovornosti, itd. (tablica 8). Ovaj rezultat potvrđuje pretpostavku da će povišeni psihoticizam i neuroticizam biti povezan sa odbacivanjem soc. vrijednosti. Ukoliko su kriminalci "manje podložni" procesu socijalizacije zbog povišenog psihoticizma i neuroticizma, tada će i njihov sistem vrijednosti koji je rezultat socijalizacije biti različit od sistema vrijednosti nekriminalne populacije. Činjenica da ekstraverzija u najmanjoj mjeri definira kvazikanonički faktor na području ličnosti mogla bi ići u prilog nalazima prema kojima kriminalci nemaju više rezultate na skali ekstraverzije od nekriminalne populacije (Šakić i sur. 1987). Pri tome, treba imati na umu i moguć utjecaj boravka u KP ustanovi

u smjeru introverzije, te povišenja psihoticizma i neuroticizma. Iako ne raspolažemo podacima o utjecaju tretmana na dobiveni sklop ličnosti i soc. vrijednosti, ovaj rezultat navodi na pretpostavku da tretman u slučaju psihopatskih ličnosti nije djelovao na promjenu sistema socijalnih vrijednosti u pozitivnom smjeru.. Vjerojatno u radu sa takvim ličnostima treba tražiti adekvatnije metode. U usporedbi sa prvim dijelom ispitivanja, vidljivo je da je potvrđena tendencija neurotičnih ispitanika ka odbacivanju soc. vrijednosti, te znatno manja povezanost dimenzije E-II sa sistemom vrijednosti. Također se vidi važnost dimenzija psihoticizma, što dovodi u pitanje adekvatnost MPI u ispitivanju kriminalne populacije.

PRILOG: Tablice

Tablica 1.

Značajnost kanoničkih korelacija

	DETERMINACIJA	KORELACIJA	P
1.	.49631	.70449	.00000
2.	.45690	.67594	.00000
3.	.39972	.63223	.00000
4.	.37840	.61514	.00001
5.	.36416	.60346	.00134
6.	.35077	.59225	.03931
7.	.32974	.57423	.30378

Tablica 2.

Kanonički faktori prvog skupa varijabli (socijalne vrijednosti)

BROJ	CAN 1	CAN 2	CAN 3	CAN 4	CAN 5
1.	.1257	.1873	.2995	-.2457	.0508
2.	.1355	-.1929	-.2245	-.4124	-.1317
3.	-.0139	.0853	.2350	-.0373	-.1336
4.	.2540	.4228	.2959	-.1688	-.2556
5.	-.0969	.0089	.1972	-.1733	-.2394
6.	-.1405	.3527	-.0128	-.2072	.2387
7.	.0164	.2140	.0313	-.2532	-.0894
8.	-.1982	.2580	.2287	-.2555	.1483
9.	-.1292	-.2362	.1214	-.3738	-.0215
10.	-.0414	.2035	.1452	-.0674	-.1238
11.	-.1562	-.1502	.0167	-.3769	-.0113
12.	-.1138	.0242	.0420	-.2378	.0485
13.	.0722	.1208	.0686	-.3271	.0811
14.	.0194	.2542	-.0570	-.1287	-.1165
15.	-.1375	-.2144	.1088	-.3103	-.0450
16.	-.0129	.0472	-.1217	-.1496	.0561
17.	-.2593	.0506	.0744	-.3677	.0195
18.	.2080	.0838	-.1804	-.1167	.1298
19.	-.2010	.0811	.0746	-.0197	.0204
20.	.0358	.1111	-.2396	-.1431	-.0289
21.	-.0488	.1041	.1002	-.3110	-.0779
22.	-.2368	.0776	-.0918	-.4907	-.0747
23.	-.1786	-.0316	.0808	-.2609	-.1734
24.	.0429	.0564	.1536	-.2954	-.1732
25.	-.2635	-.1077	-.1832	-.2990	-.0800
26.	.0874	-.1299	.2716	-.2216	-.1798
27.	-.0937	-.0168	.2183	-.4747	-.1749
28.	-.0342	-.1095	.1666	-.2938	.0645
29.	-.0233	.1296	.1158	-.0839	-.1814
30.	.0626	.3178	-.1309	-.2625	-.0256
31.	.0203	-.0017	.1454	-.3252	.1201
32.	.1080	.0212	-.0653	-.1986	-.1127
33.	.1096	.0105	.0430	-.2982	-.0137
34.	-.3181	-.0205	.1459	-.0920	.2958
35.	.0255	-.0250	.0688	-.4038	.2710
36.	-.1375	-.1694	.0574	-.1688	-.0155
37.	-.0037	-.1106	-.0447	-.1504	.1052
38.	-.0830	-.3218	.0012	-.2757	.2307
39.	-.2055	.0455	.1989	-.3328	.1906
40.	.1436	-.1150	.0470	-.3859	.0581
41.	-.0933	.1108	.3274	-.2819	-.0406
42.	-.1572	.2049	.1076	-.3058	-.1122
43.	-.2834	.1185	.0766	-.1972	-.0891
44.	-.2472	.0408	-.1630	-.1882	.1255

Tablica 3.

Krosfaktori prvog skupa varijabli (soc. vrijednosti)

BROJ	CAN 1	CAN 2	CAN 3	CAN 4	CAN 5
1.	.0885	.1266	.1894	-.1511	.0307
2.	.0955	-.1304	-.1420	-.2537	-.0795
3.	-.0098	.0580	.1486	-.0229	-.0806
4.	.1789	.2858	.1871	-.1038	-.1542
5.	-.0683	.0060	.1247	-.1066	-.1445
6.	-.0990	.2385	-.0081	-.1275	.1441
7.	.0115	.1446	.0198	-.1557	-.0539
8.	-.1396	.1744	.1446	-.1572	.0895
9.	-.0910	-.1597	.0768	-.2299	-.0130
10.	-.0291	.1376	.0918	-.0415	.0747
11.	-.1101	-.1015	.0106	-.2318	-.0068
12.	-.0801	.0164	.0265	-.1463	.0293
13.	.0509	.0816	.0433	-.2012	.0490
14.	.0137	.1718	-.0361	-.0792	-.0703
15.	-.0969	-.1449	.0688	-.1909	-.0244
16.	-.0091	.0319	-.0769	-.0920	.0338
17.	-.1827	.0342	.0470	-.2262	.0117
18.	.1465	.0566	-.1140	-.0718	.0783
19.	-.1416	.0549	.0472	-.0121	.0123
20.	.0253	.0751	-.1515	-.0880	-.0174
21.	-.0344	.0703	.0633	-.1913	-.0470
22.	-.1668	.0524	-.0581	-.3019	-.0451
23.	-.1258	-.0214	.0511	-.1605	-.1046
24.	.0302	.0381	.0971	-.1817	-.1045
25.	-.1856	-.0728	.1158	-.1839	-.0483
26.	.0616	-.0878	.1717	-.1363	-.1085
27.	-.0660	-.0113	.1380	-.2920	-.1056
28.	-.0241	-.0740	.1054	-.1807	.0389
29.	-.0164	.0876	.0732	-.0516	-.1095
30.	.0441	.2148	-.0827	-.1615	-.0154
31.	.0143	-.0012	.0919	-.2000	.0725
32.	.0761	.0143	-.0413	-.1222	-.0680
33.	.0772	.0071	.0272	-.1835	-.0083
34.	-.2241	-.0139	.0922	-.0566	.1785
35.	.0179	-.0169	.0435	-.2484	.1635
36.	-.0969	-.1145	.0363	-.1038	-.0094
37.	-.0026	-.0747	-.0283	-.0925	.0635
38.	.0585	-.2175	.0007	-.1696	.1392
39.	-.1448	.0308	.1257	-.2047	.1150
40.	.1012	-.0777	.0297	-.2374	.0350
41.	-.0658	.0749	.2070	-.1734	-.0250
42.	-.1108	.1385	.0662	-.1881	-.0677
43.	-.1997	.0801	.0484	-.1213	-.0757
44.	-.1742	.0276	-.1031	-.1157	.0757

Tablica 4.

Kanonički faktori drugog skupa varijabli (područje ličnosti)

BROJ CAN 1 CAN 2 CAN 3 CAN 4 CAN 5

1.	.2206	.0015	.2560	.0548	-.1819
2.	.0577	-.1879	.1076	-.0662	-.0577
3.	-.1515	-.1936	-.0509	-.1117	-.0654
4.	-.0358	-.0224	-.2205	.1575	-.1139
5.	.0608	.0099	-.3219	.1829	.0400
6.	-.1284	-.1300	.2009	.0678	-.0521
7.	-.1357	-.3474	.0039	.0181	-.0480
8.	-.1600	-.2854	-.2640	-.0268	-.0509
9.	-.2077	-.0942	.0948	.0421	-.2276
10.	-.1294	-.1881	-.0102	-.1573	-.2044
11.	-.2475	-.4039	-.0013	-.0353	-.0884
12.	-.0456	-.0170	.0412	-.0373	.1809
13.	-.4188	-.1267	.0916	.3008	-.0904
14.	.1281	.2190	.1491	.0481	-.1631
15.	.0277	-.0177	-.0701	.2267	-.0763
16.	.2980	.1702	.0179	.1202	-.1016
17.	-.0574	-.1873	.0757	-.1139	-.0794
18.	.0882	.1853	-.2975	.1297	-.1720
19.	.0317	-.0373	.1473	-.2114	-.0201
20.	-.1501	-.1167	.1893	.1041	.2959
21.	-.1869	-.2220	.0752	.0202	-.3486
22.	.1833	.0938	.0091	-.0983	.1026
23.	.2724	-.4282	.0926	.1121	-.1012
24.	.2770	.2498	-.2242	.3713	-.0816
25.	-.1164	-.0880	-.0689	.1557	-.0368
26.	-.1815	-.2193	.0101	.2648	.2081
27.	.0872	-.1333	.1918	.0494	-.0827
28.	.0085	-.1160	-.2442	.3597	.0862
29.	.0633	-.3248	.0059	.0601	-.2569
30.	-.1004	-.0676	-.1352	-.1648	-.2846
31.	-.4166	-.2300	.3130	.1834	-.0331
32.	-.1062	-.1872	-.1015	.1250	.0663
33.	-.0423	-.3223	.0338	.1919	-.3079
34.	.0507	-.2789	-.0852	.1757	.2170
35.	-.1304	-.1888	.1141	.0728	.0305
36.	-.0555	.1966	.1063	-.0131	-.0385
37.	-.0769	.0699	.1360	.1810	-.0063
38.	.0334	-.0868	.0554	.0619	.1806
39.	-.1213	-.1690	.1159	-.0762	-.2448
40.	.2215	.1420	-.2631	.0007	-.0413
41.	-.0457	-.2042	.0487	-.3147	.0012
42.	.0711	-.2015	.2180	-.2886	.1608
43.	.0994	-.3959	-.0164	.2130	-.0614
44.	.0257	-.1017	-.0323	.0382	.0719
45.	.0265	-.2670	.1491	.0794	-.1239
46.	-.0062	-.1497	-.1268	.1257	.1950
47.	-.0120	-.1930	.0278	.0822	.1409
48.	-.0315	-.2879	-.0181	-.0155	.3038

Tablica 5.

Krosfaktori drugog skupa varijabli (područje ličnosti)

BROJ	CAN 1	CAN 2	CAN 3	CAN 4	CAN 5
1.	.1554	.0010	.1618	.0337	-.1098
2.	.0407	-.1270	.0680	-.0407	-.0348
3.	-.1067	-.1309	-.0322	-.0687	-.0395
4.	-.0252	-.0151	-.1394	.0969	-.0687
5.	.0429	.0067	-.2035	.1125	.0242
6.	-.0904	-.0199	.1270	.0417	-.0315
7.	-.0956	-.2348	.0025	.0111	-.0290
8.	-.1127	-.1929	-.1669	-.0165	-.0407
9.	-.1463	-.0637	.0600	.0259	-.1374
10.	-.0912	-.1271	-.0064	-.0968	-.1234
11.	-.1744	-.2730	-.0008	-.0217	-.0533
12.	-.0321	-.0115	.0260	-.0229	.1092
13.	-.2950	-.0856	.0579	.1850	-.0546
14.	.0903	.1480	.0943	.0296	-.0984
15.	.0195	-.0119	-.0443	.1394	-.0460
16.	.2100	.1151	.0113	.0740	-.0613
17.	-.0404	-.1266	.0479	-.0701	-.0479
18.	.0621	.1252	-.1881	.0798	-.1038
19.	.0223	-.0252	.0931	-.1300	-.0121
20.	-.1057	-.0789	.1197	.0640	.1786
21.	.1317	-.1500	.0476	.0124	-.2104
22.	.1291	.0634	.0057	-.0604	.0619
23.	.1919	-.2894	.0585	.0690	-.0611
24.	.1951	.1690	-.1418	.2284	-.0492
25.	-.0820	-.0595	-.0435	.0958	-.0222
26.	-.1278	-.1483	.0064	.1629	.1256
27.	.0614	-.0901	.1212	.0304	-.0499
28.	.0060	-.0784	-.1544	.2213	.0520
29.	.0446	-.2195	.0037	.0370	-.1550
30.	-.0707	-.0457	-.0855	-.1014	-.1718
31.	-.2900	-.1555	.1979	.1128	-.0200
32.	-.0751	-.1265	-.0641	.0769	.0400
33.	-.0298	-.2179	.0214	.1181	-.1858
34.	.0357	-.1892	-.0539	.1081	.1309
35.	-.0919	-.1276	.0722	.0448	.0183
36.	-.0391	.1329	.0672	-.0080	.0233
37.	-.0542	.0473	.0860	.1114	-.0038
38.	.0235	-.0587	.0350	.0380	.1090
39.	-.0854	-.1143	.0732	-.0469	-.1477
40.	.1560	.0960	-.1663	.0004	-.0249
41.	-.0322	-.1380	.0308	-.1936	.0007
42.	.0501	-.1362	.1378	-.1775	.0970
43.	.0700	-.2676	-.0104	.1310	-.0371
44.	.0194	-.0688	-.0204	.0235	.0434
45.	.0184	-.1805	.0943	.0488	-.0748
46.	-.0044	-.1012	-.0802	.0773	.1177
47.	-.0085	-.1305	.0176	.0506	.0850
48.	-.0222	-.1946	-.0114	.0096	.1833

Tablica 6.

Kovarijanca i korelacija kvazikanoničkih faktora

FAC ₁₁	KOVARIJANCA	KORELACIJA
	1.485	0.3525

Tablica 7.

Struktura (F) i krosstruktura (G) kvazikanoničkog faktora u prvom setu varijabli (dimenzije ličnosti)

ŠIFRA	F	G
P	.9682	.3705
E	.2347	.0672
N	.5624	.1059

Tablica 8.

Struktura (F) i krosstruktura (G) kvazikanoničkog faktora u drugom setu varijabli (soc. vrijednosti)

BROJ	F	G
1.	-.4769	-.0234
2.	-.6016	-.2472
3.	-.5985	-.2139
4.	-.2150	.0281
5.	-.6855	-.3084
6.	-.4876	-.0800
7.	-.4289	-.1432
8.	-.6012	-.1173
9.	-.6328	-.2792
10.	-.2446	.0616
11.	-.5338	-.1792
12.	-.7189	-.3059
13.	-.6402	-.1019
14.	-.6070	-.1424
15.	-.6559	-.1865
16.	-.2389	.0589
17.	-.5286	-.1771
18.	-.6822	-.2331
19.	-.5900	-.0699

nastavak tablice 8.

20.	-.6994	-.1576
21.	-.5010	-.0390
22.	-.6656	-.1153
23.	-.7126	-.1364
24.	-.4973	-.0423
25.	-.7067	-.2147
26.	-.5508	-.1956
27.	-.7001	-.1330
28.	-.7661	-.2614
29.	-.6463	-.1662
30.	-.6861	-.3025
31.	-.7407	-.1730
32.	-.6787	-.2782
33.	-.7372	-.1969
34.	-.5570	-.2501
35.	-.6916	-.1588
36.	-.7493	-.3288
37.	-.7543	-.3393
38.	-.8381	-.2768
39.	-.6299	-.2346
40.	-.6300	-.3049
41.	-.6887	-.2750
42.	-.4855	-.0528
43.	-.6288	-.0573
44.	-.6035	-.2587

LITERATURA

1. Eysenck, H.J. "An Experimental and Genetic Model of Schizophrenia." In Naylan, A.R. (Ed.), "Genetic Factors in Schizophrenia." C.C. Thomas, Springfield, 197).
2. Eysenck, H.J.: "Crime and Personality." Troutledge and Kegan Paul Ltd, London, 1977.
3. Kluckhohn, C.: "Values and value orientations in theory of action." In T.Parsons, and E.Shills (ed): "Towards a general theory of action." Harward Univ.Cambridge, Press, 1962.
4. Lojk, L. "Eysenckov upitnik ličnosti." Zavod SR Slovenije za produktivnost dela, Ljubljana, 1979.
5. Milutinović, M.: "Penologija". "Savremena administracija", Beograd, 1977.
6. Pantić, D.: "Vrednosne orijentacije, osobine ličnosti i klasna pripadnosat." Filozofski fakultet, Beograd, 1977.
7. Petrović, M.: "Vrednosne orijentacije delinkvenata." Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 1973.

8. Rot, N.: "Socijalna psihologija." Autorizovana skripta, Beograd, 1966.
9. Šakić, V.: "Neke karakteristike "sociometrijskih" i "opaženih" vođa kod populacije osuđenih." Penološke teme, 1986, 3-4, 199- 205.
10. Šakić, V.: "Provjera nekih predikcija iz Eysenckove teorije kriminaliteta s obzirom na vrstu krivičnog djela i prethodnu institucionaliziranost počinioca." Penološke teme, 1987, 1-2, 57- 63.
11. Šakić, V., Z.Knezović, M.Žužul: "Provjera Eysenckove EPQ-C skale sklonosti kriminalitetu na osobama osuđenim za krivična djela "napada na ljude"."Penološke teme, 1987, 3-4, 255-263.
12. Špadijer-Džinić, J.: "Zatvoreničko društvo" Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 1973.
13. Šverko, B.: "Radne vrijednosti i njihov značaj za izbor zanimanja." Čovek i zanimanje 1982, 6-8, 11-15.

THE RELATIONS BETWEEN EYSENCK'S PERSONALITY DIMENSIONS AND THE SOCIAL VALUES OF THE CONDEMNED PERSONS IN THE TYPE OF CLOSED PENALTY INSTITUTION

Summary:

The relations between the Eysenck's personality dimensions and the social values were tested on the two samples of condemned persons in the type of closed penalty institution.

On the first sample of 406 male subjects, aged 21-60 years, who were sentenced for more than one year of prison, relations between variables MPI Personality questionnaire and the OPDV-1 Scale of Social Values were estimated through the method of the canonic correlation analyses. This investigation was carried out at the reception-release department. Six significantly connected pairs of the canonic factors were obtained, among which the sixth pair wasn't determine well enough, for which reason only the first five pairs were discussed. The results show the connection between the raised neuroticism and the "value system", while the extraversion variables have the smaller part in the determination of relations.

Since the psychoticism dimension isn't contained in the MPI Questionnaire, on the other sample of subjects the relation between the EPQ Personality Questionnaire and the OPDV-1 Questionnaire was tested under the model of canonic covariance. This sample had 141 male subjects, aged 21-60- years, who were sentenced for more than one year of prison, One significant pair of quasicanonic factoras, primarily showing the connection between psychoticism and neuroticism with the "negative" sistem of social values was obtained, while the extraversion dimension in this case too had the smallest contribution in the determination of the quasicanonimc factor in the area of personality.